herpy

PILGIFTSGRODOR

Amazonian Poison Frog

Ranitomeya ventrimaculata

Ranitomeya ventrimaculata är en liten, dagaktiv pilgiftsgroda på under 18 mm från regnskogen i östra Ecuador, nordöstra Peru och sydöstra Colombia. I snäv bemärkelse är den svart med tunna skära ränder och blågrått nätmönster på ben och buk. Namnet har i årtionden täckt andra arter i hobbyn, så det är viktigt att veta vad djuren faktiskt är.

Familj: Dendrobatidae Tidigare namn: *Dendrobates ventrimaculatus; Dendrobates minutus ventrimaculatus; Dendrobates duellmani; Ranitomeya duellmani*

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**15-17 mm** nos-kloaklängd
Livslängd	**5-10 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande och marklevande**
Biotop	**Regnskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fångenskap	**Inget** Uppfödda djur. Viltfångade djur kan behålla giftet länge
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**40 × 40 × 40 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**21-26 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**70-100 %**
Vatten	**Vattenskål** djup 1-2 cm
UVB	**Valfritt**
Föda	**Små leddjur (hoppstjärtar, bananflugor)**
Hålls	**Parvis eller i grupp**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Utveckling	**Grodynglen bärs till vatten**
Äggläggning	**På marken**
Ägg per läggning	**1-4**
Larvtid	**60-80 dagar** från kläckning till metamorfos
Larvföda	**Färdigfoder och andra grodyngel**
Yngelvård	**Bär grodynglen**

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Ranitomeya ventrimaculata är en av de minsta pilgiftsgrodorna. Vuxna djur blir högst omkring 17-18 mm från nos till kloak, och honorna är större än hanarna. Släktets arter mäter typiskt från omkring 15 mm.

I snäv bemärkelse är grodan svart med tunna skära till rödaktiga ränder: en mitt nerför ryggen och en på var sida, som löper genom ögonen och möts på nosspetsen. Mellan ränderna bildar den svarta grundfärgen ett U som vänder botten mot nosen. Buk, flanker och ben har ett fint, blågrått till grått nätmönster på svart, och strupen är skär, åtminstone framtill. Vissa bestånd vid Río Nanay och Río Momón nära Iquitos saknar mittranden, och enstaka djur från Ecuador har breda, röda ränder och liknar *R. reticulata* till förväxling. Artnamnet betyder "fläckig buk".

Namnet har en rörig historia. Arten beskrevs 1935 av Shreve som underarten *Dendrobates minutus ventrimaculatus* från Sarayacu i Ecuador. Under många år användes namnet om helt andra grodor, nämligen dem som i dag heter *R. variabilis* och *R. amazonica*, och det är därför så många djur i hobbyn har gått under namnet "ventrimaculata". En lokalitetsform som 'Borja Ridge' säljs i dag som *R. variabilis*. Först 2011 blev det klart att typexemplaren motsvarar den art som 1999 hade beskrivits som *Dendrobates duellmani*, och det namnet är nu en synonym. Den närmaste släktingen är *R. reticulata*, och gränsen mellan de två arterna är fortfarande inte utredd.

Köper du djur under namnet *R. ventrimaculata*, så be om lokalitet och uppfödningspapper, och räkna med att de kan vara *R. variabilis* eller *R. amazonica*. Håll aldrig djur av olika ursprung tillsammans, och håll dem åtskilda från andra Ranitomeya, eftersom arterna kan korsa sig.

Hudgift: Pilgiftsgrodor bildar inte själva sitt gift. Vilda djur har alkaloider i huden, och de kommer från små leddjur i födan, förmodligen kvalster. Giftet räknas som förhållandevis svagt. Uppfödda djur som lever på bananflugor och hoppstjärtar saknar giftet eller har mycket lite av det. Fältet är därför satt till mild för vilda djur och ingen i fångenskap. Hantera inte grodorna, tvätta händerna efter arbete i terrariet och rör inte ögon och mun efteråt.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

Utbredning och livsmiljö

Ranitomeya ventrimaculata lever i Amazonas regnskogar i östra Ecuador (provinserna Napo, Orellana, Pastaza och Sucumbíos), i Loreto i nordöstra Peru och i departementet Amazonas i sydöstra Colombia. Den är känd bland annat från Yasuní nationalpark, Tiputini och Tamshiyacu-Tahuayo.

Äldre uppgifter från Brasilien och Franska Guyana bygger på den gamla, breda användningen av namnet och rör grodor som i dag räknas till *R. variabilis*. De två länderna är därför inte med på kartan.

> **Naturlig utbredning:** Ecuador, Peru och Colombia.

LIVSMILJÖ

Ranitomeya ventrimaculata lever i orörd primär regnskog med ett djupt lövlager och låg till medeltät undervegetation, på omkring 200-500 meters höjd. Grodan söker mest föda i lövet på skogsbotten och klättrar bara då och då uppför trädstammar, upp till en meter över marken. Den förekommer glest: i Ecuador har man sett en till tre grodor per dag.

Där arten finns är det få eller inga bromelior på skogsbotten, men stora bromelior uppe i trädkronorna. Hanar har hittats med två-tre grodyngel på ryggen nere på skogsbotten, så äggen läggs förmodligen i lövlagret, men varken ägg eller de platser där grodynglen sätts av har hittats. Klimatet är varmt och fuktigt hela året; egentliga mätningar från livsmiljöerna finns inte.

Läs mer: Uppfödning av grodyngel

Skötsel

TERRARIET

Arten i snäv bemärkelse är nästan okänd i terrarier, och det finns ingen skötselerfarenhet som gäller just den. Siffrorna här är desamma som för de andra små Ranitomeya.

Ett par eller en trio behöver ett terrarium på minst 40 × 40 × 40 cm, och varje extra djur kräver omkring 4 liter mer plats. Eftersom arten mest lever på skogsbotten är en stor golvyta med ett tjockt lager fallöv viktigare än höjden.

Inred med dräneringslager, ett fuktigt bottensubstrat och gott om löv. Ge grova grenar, slingerväxter, bromelior och mossa och plantera tätt, så att grodorna har skydd. Filmburkar med lite vatten kan stå i stället för bromelior som yngelplatser. Håll bara en lokalform i terrariet och börja med minst fyra ungar för att vara säker på båda könen. Terrariet ska ha luftväxling, men inte så mycket att fuktigheten sjunker.

Läs mer: Terrarieuppbyggnad och bioaktiv botten

TEMPERATUR

Håll terrariet på 21-26 °C på dagen och 18-22 °C på natten. Temperaturen får aldrig komma över 29 °C, och små terrarier blir snabbt för varma på sommaren.

Extra värme behövs sällan, eftersom ljuset till växterna ofta räcker. Ställ aldrig terrariet i direkt solljus eller i ett fönster, där glaset snabbt kan överhetta djuren. Ingen sval viloperiod är känd.

LUFTFUKTIGHET OCH SPRAYNING

Luftfuktigheten ska vara 70-100 %: nära 100 % morgon och kväll och 70-75 % mitt på dagen. Små pilgiftsgrodor klarar kortvarigt ett fall till 50 % om de har rent vatten att sitta i, men det är en nödlösning.

Spraya dagligen, gärna morgon och kväll, eller använd ett dim- eller regnsystem. Använd osmosvatten eller regnvatten. Låt bladen torka upp något mellan sprayningarna, och se till att det finns luftväxling så att det inte bildas mögel. Blir det för torrt blir grodorna slöa och gömmer sig.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Ge grodorna en låg vattenskål eller en liten vattendel med 1-2 cm vatten, så att den minsta grodan kan sitta med huvud och överkropp ovanför vattnet; de små pilgiftsgrodorna simmar dåligt. Vattendelar med pump är inte nödvändiga och blir snabbt smutsiga om pumpen stannar.

Bromeliornas bladkar och filmburkarna är lika viktiga, eftersom de kan användas för ägg och grodyngel. Använd osmosvatten, regnvatten eller avkloverat kranvatten, byt vattnet regelbundet, och använd aldrig tvål eller rengöringsmedel i terrariet, för grodorna tar upp ämnen genom huden.

LJUS OCH UVB

Grodorna är dagaktiva och lever i skogens skugga. Ljuset är först och främst till för växterna: 12-14 timmar om dagen med LED-ljus är vanligt. Det är inte dokumenterat att *Ranitomeya ventrimaculata* behöver UVB, och pilgiftsgrodor klarar sig normalt utan. Väljer du ändå en svag UVB-källa, se till att det är tät beväxning och skugga. Ljuset får inte värma upp terrariet.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Ranitomeya ventrimaculata är så liten att den bara kan ta små foderdjur: hoppstjärtar, flyglösa bananflugor (*Drosophila melanogaster*), små tropiska gråsuggor och nykläckta syrsor. Stora vuxna kan ta *D. hydei*. Bladlöss och annan vild föda av lämplig storlek kan också användas, men inhemska myror kan den inte ta. I naturen lever de små pilgiftsgrodorna på myror, kvalster och andra små leddjur.

Grodorna är ofta skygga och därför svåra att mata. Vuxna matas tre-fyra gånger i veckan och ungar varje dag. Ge så mycket att det är uppätet till nästa utfodring. Pudra foderdjuren med kalk vid varje utfodring och med ett vitamintillskott en till två gånger i veckan, och följ tillverkarens anvisningar, eftersom för mycket av vissa vitaminer kan skada. Ha egna kulturer av bananflugor och hoppstjärtar, så att tillgången är stabil.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Ranitomeya ventrimaculata är dagaktiv och lever mest i lövet på skogsbotten. Hanarna ropar med ett snabbt surrande. Små Ranitomeya är ofta skygga, men i ett tätt beväxt terrarium ser man typiskt mer av dem. De hålls parvis eller i trio med en hane och två honor. Om det finns flera hanar i ett för litet terrarium kan de slåss om reviret; ta bort ett djur som jagar de andra.

Grodorna bör inte hanteras. Huden är tunn och ömtålig, och rester av tvål, kräm och salter från händerna kan skada dem. Ska en groda flyttas, lock in den i en genomskinlig hink.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Honorna är större och ofta rundare än hanarna, och bara hanarna ropar, men könsbestämning av de små Ranitomeya är generellt svår. Åldern vid könsmognad är inte dokumenterad för arten. Det enklaste sättet att få ett par är att börja med minst fyra ungar och låta dem hitta varandra.

PARNING

Förökning av arten i snäv bemärkelse är inte beskriven. Hos de små Ranitomeya finns ingen egentlig amplexus: hanen ropar på honan, som följer honom runt i terrariet och nuddar och knuffar honom mot en lämplig äggläggningsplats. Ser du grodor som liknar amplexus är det typiskt två djur av samma kön som kämpar om revir. Ge grodorna bromelior eller filmburkar med rent vatten, stabil värme och hög luftfuktighet. En period med lite mindre sprayning följd av kraftig sprayning kan sätta fart på förökningen.

ÄGG OCH GRODYNGEL

Var och hur många ägg arten lägger är inte dokumenterat. Den närmaste släktingen, *R. reticulata*, lägger 1-4 ägg i lövlagret, och det är också den siffra som rutan visar.

I naturen bär hanen en till tre grodyngel åt gången. I terrariet bör varje grodyngel ha eget vatten, eftersom grodynglen hos de små Ranitomeya är kannibaler. Föd upp dem på fint grodyngelfoder, krossat torrfoder för akvariefisk eller små bitar av daggmask, håll vattnet rent och byt det regelbundet.

METAMORFOS

Kläcktid och larvtid är inte dokumenterade för arten. Hos de små Ranitomeya kläcks äggen typiskt efter 10-14 dagar, och grodynglen använder 60-80 dagar på metamorfosen; det är siffran i rutan.

När frambenen kommer fram måste grodynglet kunna ta sig upp ur vattnet: lägg en bit kork på vattnet eller ställ bägaren snett. Flytta den lilla grodan till ett fuktigt uppfödningsterrarium när svansen nästan är upptagen.

UPPFÖDNING AV UNGAR

De nymetamorfoserade grodorna är mycket små. Ge dem hoppstjärtar och de minsta bananflugorna, och gå efterhand över till något större foderdjur. Uppfödningsterrariet inreds som de vuxnas med växter, löv, gömställen och en låg vattenskål, och temperaturen hålls stabil. Utfodra dagligen, och damma fodret lätt med kalk och vitaminer. Tillväxt och åldern då ungarna kan flyttas till de vuxna är inte dokumenterade.

Hälsa och vanliga misstag

Pilgiftsgrodor är känsliga för värme, torka och dålig hygien. De viktigaste felen är:

- För varmt eller för torrt terrarium. Grodorna blir slöa, tappar vikt och förlorar färg.
- Smutsigt vatten i grodyngelbehållarna, som ger svampar och sjukdom.
- Foder utan vitamin- och mineraltillskott, som ger benproblem och svaga ungar.
- Nya djur som för med sig smitta. Håll nyinköpta grodor i karantän under en period.

En frisk groda har hel hud utan sår eller röda, irriterade områden, särskilt runt kloaken och på insidan av bakbenen, och en tydligt rund mage. Tecken på sjukdom är täta hudömsningar, en uppsvälld kropp, slöhet eller oro, minskad aptit och matt, torr hud. Isolera ett sjukt djur, och sök snabbt en veterinär med kunskap om amfibier.

Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.